

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBECNÁ ČÁST

Název:

Návrh zákona o léčitelských službách a o změně zákona o správních poplatcích

1. Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

V České republice působí odhadem stovky, spíše tisíce osob, které se věnují poskytování služeb v oblasti komplementární a alternativní medicíny. Jsou mezi nimi i poskytovatelé zdravotních služeb. Přestože tyto osoby svou činností působí na tak důležitou a závažnou oblast, jakou je zdraví lidí, neexistuje žádná konkrétní právní regulace, která by se vztahovala k výkonu těchto jejich činností. Na poskytování těchto služeb tak lze vztáhnout jen obecná pravidla. V soukromoprávní rovině se jedná o pravidla občanského zákona, kde lze najít i konkrétnější ustanovení § 2636 až § 2651, pokud jde o pravidla smlouvy o péči o zdraví. Ve veřejnoprávní rovině pak lze postihovat nejzávažnější prohřešky za pomoci trestního zákoníku.

Regulace, která by zavedla alespoň základní pravidla činnosti, jejichž porušování by bylo stíhatelná státem, a takto došlo k ochraně pacientů jako slabší strany právního vztahu, však není. Z opakovaně se objevujících případů poškozování pacientů některými osobami poskytujícími léčitelské služby se však taková regulace jeví jako potřebná.

Návrh zákona nemá žádný dopad z pohledu zákazu diskriminace.

Návrh zákona nemá žádný dopad z pohledu rovnosti žen a mužů.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Návrh zákona stojí na těchto hlavních principech regulace:

- Poskytovat léčitelské služby je dovoleno jen tomu, kdo získá oprávnění, které vydává místně příslušný krajský úřad.
- Poskytovat léčitelské služby je dovoleno jen v provozovnách uvedených v oprávnění a prostřednictvím osobami ohlášených krajskému úřadu.

- Oprávnění získá zletilá, plně svéprávná a bezúhonná osoba. Žádné specifické vzdělání se nevyžaduje.
- Služby léčitelů se poskytují jen na základě informovaného souhlasu pacienta.
- Poskytovatelé služeb léčitelů vedou záznamy o poskytovaných službách a na žádost pacienta mu vydají výpis, opis nebo kopii těchto záznamů.
- Poskytovatelé informují předem pacienty o cenách svých služeb a vydávají jim potvrzení o zaplacení ceny.
- Poskytovatel služeb léčitelů odpovídá za škodu způsobenou neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu.
- Z každé reklamy na služby léčitelů musí vyplývat, že se nejedná o zdravotní služby poskytované podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů.

Navrhovaný zákon nepřináší žádnou diskriminaci.

Navrhovaný zákon se nijak negativně neprojevuje, pokud jde o rovnost žen a mužů.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Úvahy o konkrétní právní regulaci poskytování metod komplementární a alternativní medicíny se objevují ve veřejném prostoru již delší čas, avšak dosud nebyly vtěleny do žádného legislativního návrhu. Zároveň však trvá neuspokojivý stav, kdy orgány veřejné moci, ani pacienti nemají žádný přehled o těchto poskytovatelích, o metodách, které nabízejí. Dochází k tomu, že se někteří poskytovatelé skrývají za nejasnými či neexistujícími subjekty. O poskytované péči se často nevedou záznamy. Pacient mnohdy odchází bez jakékoli zprávy. V případě sporu o poškození pacienta nemá v takových případech pacient žádný důkaz o tom, co mu bylo doporučováno či prováděno.

Tuto situaci považujeme nadále za neudržitelnou, a proto navrhujeme velmi jednoduchou právní regulaci, která všechny uvedené problémy odstraní stanovením jasných povinností pro osoby, které chtějí poskytovat služby léčitelů, společně se skutkovými podstatami přestupků pro případ, že uvedená pravidla nebudou dodržována.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Návrh zákona respektuje svobodu pacienta rozhodnout se, zda bude přijímat nějaké služby v oblasti péče o jeho zdraví, zda bude přijímat zdravotní služby od poskytovatelů zdravotních služeb, nebo zda vyhledá a bude přijímat služby od poskytovatelů metod komplementární a alternativní medicíny.

Návrh zákona je navrhován za účelem lepšího naplnění práva pacienta na život a na zdraví na základě opakovaných zkušeností s poškozováním pacientů některými poskytovateli léčitelských služeb. Návrh zákona nijak neodsuzuje ani jinak negativně nehodnotí metody komplementární a alternativní medicíny a jejich poskytovatele, avšak hledá některé nové prvky regulace, které „slušným léčitelům“ nijak neublíží, neboť jsou mnohdy jimi již dávno dodržovány, avšak „špatným léčitelům“ ztíží jejich nekalé praktiky a posílí právní postavení a nástroje obrany jejich pacientů.

Návrh zákona neporušuje právo podnikat, neboť navrhovaná regulace je přiměřená a důvodná vzhledem k ochraně pacientů na život a zdraví. V tomto smyslu se vylovil i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 2 As 122/2017 ze dne 19. července 2018.

Návrh zákona neporušuje svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, neboť nijak nezasahuje do vnitřních pravidel poskytování jednotlivých druhů či systému komplementární a alternativní medicíny.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh zákona není v rozporu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

Na regulovanou oblast se konkrétně žádná část práva Evropské unie nevztahuje.

Záznamy, které mají být vedeny poskytovateli služeb léčitelů, jistě podléhají ochraně osobních údajů podle obecného nařízení EU o ochraně osobních údajů. Návrh zákona však tuto oblast blíže neupravuje a tedy není v rozporu s citovanými právními předpisy EU. Navíc se nejedná o rozšíření povinnosti již dnes vyžadované v soukromoprávní rovině občanským zákoníkem.

6. Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh zákona není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Návrh zákona především přispívá k větší ochraně života a zdraví pacientů a také k lepší vymahatelnosti jejich práva na případné odškodnění újm na zdraví. V tomto smyslu tak dojde k lepšímu naplnění práv garantovaných Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a Úmluvou Rady Evropy o lidských právech a biomedicíně.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, sociální

dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopady na životní prostředí

Hospodářský a finanční dopad lze očekávat jednak na Ministerstvo zdravotnictví, které bude muset zřídit a provozovat Národní registr léčitelů a dále bude vykonávat roli odvolacího orgánu proti rozhodnutí krajských úřadů.

Hospodářský a finanční dopad lze dále očekávat na krajské úřady, které budou nově vykonávat agendu rozhodování o oprávněních poskytovatelům služeb léčitelů a také budou rozhodovat o přestupcích jednak těchto osob a jednak dalších osob.

Hospodářský a finanční dopad na jednotlivé léčitele bude minimální, neboť povinnosti, které podle navrhovaného zákona budou mít, nejsou nijak finančně náročné.

Z pohledu sociálního dopadu na pacienty, v řadě případů osoby se zdravotním postižením, bude pozitivní, nebo selepší jejich právní postavení a také jejich možnost vymáhat případnou újmu způsobenou jim léčiteli, kteří poruší navrhovaný zákon.

Dopady na životní prostředí nelze očekávat žádné.

8. Zhodnocení dopadů ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Ochrany soukromí a osobních údajů se návrh zákona dotýká ve dvojí rovině.

První rovinou je sběr některých osobních údajů poskytovatelů služeb léčitelů příslušnými krajskými úřady v rámci rozhodování o vydání oprávnění k poskytování služeb léčitelů a jejich změn a také zápis některých těchto osobních údajů do Národního registru léčitelů. Jedná se však o minimálně možný sběr údajů vzhledem k stanovenému cíli, který je zároveň zcela přiměřený stanovenému cíli.

Druhou rovinou je povinné vedení záznamů o poskytovaných službách poskytovateli služeb léčitelů. Jakkoliv se jedná o zásah do soukromí pacientů, je to prvek na ochranu pacientů, aby zde existoval záznam, co léčitel pacientu navrhoval a poskytoval. Kromě toho tato povinnost v soukromoprávní rovině již vyplývá z občanského zákoníku.

9. Zhodnocení korupčních rizik

V rámci přípravy návrhu zákona byla komplexně posouzena míra korupčních rizik v souladu s metodikou zpracovanou Odborem hodnocení dopadů regulace Úřadu vlády České republiky. Ze závěru posouzení vyplývá, že z návrhu zákona vyplývá korupční potenciál, který však nepředstavuje vzhledem k nastavení systémových záruk riziko. Jednotlivé

požadavky v rámci předpokládaných správních řízení jsou nastaveny jasně a nejsou náročné na splnění, že uvážení příslušných úředníků je zásadně omezené.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh zákona nemá vztah k bezpečnosti nebo obraně státu.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1

Stanovuje se předmět úpravy zákona tedy léčitelské služby, podmínky jejich poskytování a související výkon státní správy.

K § 2

Vymezují se léčitelské služby za pomoci jak pozitivní, tak negativní definice. Léčitelskými službami se rozumí služby, které jsou vedeny snahou zlepšit nebo zachovat zdravotní stav člověka a zároveň se nejedná o zdravotní služby ve smyslu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

K § 3

Poskytovat služby léčitelů je oprávněna pouze ta fyzická nebo právnická osoba, která k tomu získá oprávnění. O udělení oprávnění rozhoduje krajský úřad podle místa poskytování léčitelských služeb nebo kontaktního místa.

Léčitelské služby mohou být poskytovány pouze v místech uvedených v oprávnění k poskytování léčitelských služeb nebo ve vlastním sociálním prostředí klienta. V případě, že poskytovatel poskytuje léčitelské služby pouze ve vlastním sociálním prostředí klienta, musí mít kontaktní místo.

Zákon omezuje poskytování služeb léčitelů pouze na provozovny, které jsou uvedeny v oprávnění, a na osoby, které poskytovatel dříve ohlásil příslušnému krajskému úřadu.

K § 4

Stanoví se podmínky pro udělení oprávnění k poskytování služeb léčitelů pro fyzické osoby (18 let věku, plná svéprávnost, bezúhonnost, absence zákonných překážek) a pro právnické osoby (bezúhonnost statutárního orgánu a absence zákonných překážek). Oprávnění nelze převést ani nepřechází na jinou osobu.

K § 5

Definuje se bezúhonnost jako jedna z podmínek pro udělení oprávnění k poskytování služeb léčitelů a způsob jejího prokázání. Při definici bezúhonnosti se vychází z obdobného ustanovení v zákoně o zdravotních službách s tím, že se doplňuje jako překážka závěru o bezúhonnosti též pravomocné odsouzení za trestný čin spáchaný při poskytování služeb léčitelů.

K § 6

Určují se překážky bránící vydání oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 7

Stanoví se náležitosti žádosti o udělení oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 8

Stanoví se náležitostí rozhodnutí o udělení oprávnění a s tím související úkony obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 9

Stanoví se povinnost poskytovatele hlásit změny týkající se údajů uvedených v oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb. V tomto případě řízení zahajuje oznámením příslušného krajského úřadu podle § 46 odst. 1 správního řádu.

K § 10

Určují se důvody, pro které oprávnění zaniká, obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 11

Stanoví se důvody pro odejmutí oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 12

Stanoví se důvody pro změnu, pozastavení a odejmutí oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 13

Stanoví se povinnosti příslušného krajského úřadu související se změnou, pozastavením a odejmutím oprávnění obdobně, jako je tomu v případě oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

K § 14

Zakládá se Národní registr léčitelů a údaje, které má obsahovat. Stanoví se pravidlo přístupu k údajům v něm uvedených.

K § 15

Určuje se, kdo předává údaje do Národního registru léčitelů.

K § 16

Stanoví se subsidiární použití zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

K § 17

Stanovuje se souhlas pacienta jako podmínka pro poskytnutí služeb léčitelů.

K § 18

Stanovují se pravidla pro vedení záznamů o poskytování služeb léčitelů.

K § 19

Určují se další pravidla, která je poskytovatel služeb léčitelů povinen dodržovat ve vztahu k pacientům: informovat předem o ceně služeb, vystavit účet, zpracovat a zveřejnit seznam cen, vymežit a zveřejnit provozní dobu a opatřit provozovnu informacemi o poskytovateli.

K § 20

Stanoví se zvláštní odpovědnost poskytovatele za škodu způsobenou neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu.

K § 21

Stanovuje se, že reklamy na služby léčitele povinně obsahuje upozornění, že se nejedná o poskytování zdravotních služeb.

K § 22

Stanoví se kontrolní pravomoc pro krajské úřady a Ministerstvo zdravotnictví.

K § 23 až § 25

Stanoví se přestupky, které může spáchat jednak kdokoli, jednak poskytovatel služeb léčitelů. Přestupky projednává krajský úřad.

K § 26

Stanoví se pravidlo, že pokud poskytovatel zdravotních služeb poskytuje též služby léčitelů, musí na to pacienta před provedení upozornit a učinit o tom záznam do zdravotnické dokumentace.

K § 27

Stanovuje se, že subsidiárně se k tomu zákonu použije občanský zákoník, zejména ustanovení § 2636 až § 2651 upravující smlouvu o péči o zdraví.

K § 28

Určuje se Ministerstvo zdravotnictví jako odvolací orgán proti rozhodnutím krajského úřadu.

K § 30

Stanovují se přechodná ustanovení pro ty, kteří již dnes poskytují léčitelské služby.

K § 30

Stanovují se přechodná ustanovení, podle kterých Ministerstvo zdravotnictví zřídí Národní registr léčitelů do 12 měsíců od účinnosti zákona a povinné subjekty do něj předání údaje do 180 dnů ode dne jeho zřízení.

K § 31

Novelizuje se zákon o správních poplatcích, kterým se vkládají nové správní poplatky spojené s úkony dle zákona o léčitelských službách.

K § 32 (Účinnost)

Účinnost se navrhuje k prvnímu dni šestého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů. Takto dlouhá legisvakanční lhůta se navrhuje jednak proto, aby se jak krajské úřady připravili na tuto novou agendu, jednak aby se poskytovatelé služeb léčitelů seznámili s novými pravidly a včas splnili zákonné požadavky.